

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/39/2022
Identifikačné číslo spisu:	7513205486
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7513205486.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1) R. X., nar. XX.X.XXXX, bytom v B. XXX, 2) B. B., nar. XX.X.XXXX, bytom XXXX Y. F. S., R. XXX, U XXX Z., M., 3) R. M., nar. XX.X.XXXX, bytom v M., K. 8, 4) P. E., nar. XX.X.XXXX, bytom v B. XX, 5) L. U., nar. X.X.XXXX, bytom v M., L. trieda XX, 6) U. M., nar. XX.X.XXXX, bytom v M., X. 2, 7) U. V., nar. XX.X.XXXX, bytom v M., V. XX a 8) U. V., nar. XX.X.XXXX, bytom v M., V. XX, všetci zast. Advokátskou kanceláriou Steiner & Associates s.r.o. so sídlom v Košiciach, Plávková 2, IČO: 36 864 081 proti žalovaným: 1) Y. V., nar. X.X.XXXX, bytom v O. U., B. XXX, 2) W. M., nar. XX.X.XXXX, bytom v M., I. XX, 3) L. D., nar. XX.X.XXXX, bytom v B. XXX, zast. JUDr. Gabrielou Jablonskou, advokátkou so sídlom v Košiciach, na Letnej 45, 4) U. N., nar. XX.X.XXXX, bytom v P. XX, zast. L. N., bytom v P. č.XX, 5) U. D., nar. XX.X.XXXX, bytom v B. XXX, 6) U. D., bytom v B. č.8, 7) X. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom v B. 61 a 8) B. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom v B. XXX, o určenie rozsahu dedičstva po U. O., rod. M., zomr. XX.X.XXXX v konaní o dovolaní žalobcov 1) - 8) proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach, č.k. 2Co/69/2020 - 777 zo dňa 26.08.2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná 3) má proti žalobcom 1) - 8) právo na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Žalovaným 1),2), 4) až 8) náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach (ďalej „odvolací súd“) zmenil rozsudok Okresného súdu Košice - okolie č.k. 15C/104/2013- 591 zo dňa 11.09.2019 tak, že zamietol žalobu o určenie, že do dedičstva po neb. U. O., rod. M. zomr. XX.X.XXXX patria nehnuteľnosti nachádzajúce sa v kat. území B., obci B., okres Košice - okolie, zapísané na LV č. XXXX ako parcela č. XXX -orná pôda o výmere 608 m2, parcela č. XXX - orná pôda o výmere 2970 m2, parcela č. XXX - orná pôda o výmere 2065 m2, parcela č. XXX - orná pôda o výmere 834 m2, parcela č. XXX -orná pôda o výmere 1508 m2,

parcela č. XXXX - orná pôda o výmere 925 m², parcela č. XXXX - orná pôda o výmere 1091 m², parcela č. XXXX - orná pôda o výmere 2557 m², parcela č. XXXX - orná pôda o výmere 319 m², parcela č. XXXX - orná pôda o výmere 1590 m² v celosti (1/1) podielov a v 1/2 k celku parcela č. XXXX/X - orná pôda o výmere 22903 m².

2. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že žalobcovia zakladali vlastnícke právo svojej právnej predchodkyne U. O., rod. M. na vydržaní sporných nehnuteľností pôvodne vedených v PKV č. XXX a č. XXX kat. úz. B., ktoré mala nadobudnúť darovaním od pôvodného pozemnoknižného vlastníka U. M. st., svojho otca, v rokoch 1918 a 1929. Darovacia zmluva mala byť uzavretá ústne, z ktorých dôvodov nedošlo k zápisu zmeny vlastníckych práv do pozemkových kníh. Nehnuteľnosti boli prejednané v dedičskom konaní č.d. D 70/51 ako súčasť pozostalosti U., a titulom dedenia ich nadobudla právna predchodkyňa žalovaných, aj keď v skutočnosti podľa tvrdenia žalobcov už boli predmetom vlastníckeho práva poručiťky. V čase uskutočnenia právnych úkonov darovania, od ktorých žalobcovia odvodzujú vlastnícke právo poručiťky U. O., rod. M., na území Slovenskej republiky bolo v platnosti obyčajové uhorské právo (do 31.12.1950), ktoré nadobúdanie nehnuteľností upravovalo na základe intabulačného princípu vkladom do pozemkovej knihy na základe predloženej zmluvy a vkladového povolenia. Mimo pozemkovej knihy bolo možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam vydržaním, aj proti tomu, kto bol v pozemkových knihách zapísaný ako ich vlastník. Darovanie nehnuteľností bolo možné realizovať aj na základe ústnej zmluvy, no k pozemnoknižnému zápisu sa vyžadovala písomná forma zmluvy a vkladové povolenie. Ak žalobcovia odvodzovali vlastnícke právo svojej právnej predchodkyne od ústnej darovacej zmluvy, boli povinní preukázať splnenie podmienok vydržania, ktorými podľa uhorského obyčajového práva bola existencia dobromyseľnosti nadobúdateľa na počiatku držby a pokojná držba nehnuteľnosti po dobu 32 rokov. Dobromyseľným držiteľom nebol ten, kto vedel, že vec patrí inému alebo sa jej zmocnil bezprávne. Počnúc 01.01.1951 vstúpilo do platnosti kodifikované občianske právo, a to zákon č. 141/1950 Sb. (tzv. Stredný občiansky zákonník), ktorého ustanoveniami sa spravovali aj právne pomery vzniknuté pred 01.01.1951. Pre plynutie lehôt v zmysle § 566 zákona č. 141/1950 Sb. platilo, že lehoty, ktoré začali bežať pred 01.01.1951 sa skončia, ak zákon určil kratšiu lehotu najneskorším uplynutím tejto kratšej lehoty, počítanej od 01.01.1951, čo platí i pre vydržaciu dobu, tzn., že pri splnení podmienok vydržania pri vstupe do držby, ako ich upravovalo obyčajové uhorské právo, mohli sa právni predchodcovia žalobcov stať vlastníckymi sporných častí nehnuteľnosti titulom vydržania uplynutím 10-ročnej vydržacej lehoty k 01.01.1961 u tých nehnuteľností, ktoré mala nadobudnúť žalobkyňa na základe darovacej zmluvy z roku 1929, a to za podmienky oprávnenej a nepretržitej držby nehnuteľnosti, keď držiteľ musel byť so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu vec patrí (§ 116, § 145 zákona č. 140/1950 Sb.). Oprávnená (dobromyseľná) držba bola založená na dobrej viere držiteľa nehnuteľnosti, že mu vec patrí, ktorá skutočnosť dobromyseľnosti sa hodnotila nie vzhľadom na subjektívne presvedčenie držiteľa, ale prihliadajúc ku všetkým objektívnym okolnostiam, na ktorých je tvrdené nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním.

3. Žaloba bola pôvodne vedená pod sp.zn. 8C/521/95, z ktorého konania bola vylúčená na samostatné konanie pod sp.zn. 8C/409/97, a napokon prejednaná ako spor sp.zn. 15C/104/2013. Už v žalobe pôvodní žalobcovia, ktorí boli dcérami a vnukmi poručiťky uvádzali, že nehnuteľnosti, ku ktorým sa domáhali určenia vlastníckeho práva vydržaním po poručiťke, poručiťka previedla následne darovacou zmluvou v roku 1935 a 1945 na svoje dcéry U. M., rod. O. a R. V., rod. O.. Na týchto tvrdeniach zotrvali aj vo svojich výpovediach a vyjadreniach v konaní, keď B. B., dcéra poručiťky, nar. XXXX opakovane tvrdila, že potom, čo jej matka mala získať sporné nehnuteľnosti darom od svojho otca U. M. staršieho, následne darovala tieto nehnuteľnosti svojim dcéram (nehnuteľnosti vedené v PKV č.XXX svojej dcére U. M. v roku 1935 ako veno a podiel na nehnuteľnostiach v PKV č. XXX ako veno dcére R. V., rod. O. v roku 1945). Obe dcéry mali následne vnieť nehnuteľnosti do družstva. Uvedené vyjadrenia žalobkyne B. B. potvrdzovali aj ďalší žalobcovia (výpoveď B. B. na pojednávaní 18.1.1996 sp.zn. 8C/521/95, na pojednávaní dňa 12.9.2001, 25.6.2003 sp.zn. 8C/409/97, zhodné vyjadrenia na pojednávaní 18.01.1996 žalobkyne L. U. a na pojednávaní dňa 25.6.2003 R. O., ďalšej z dcér poručiťky). Tieto tvrdenia žalobkyňa B. B. zopakovala aj vo svojich písomných podaniach (17.9.2002 č.l. 55, 2.12.2004 č.l. 177 sp.zn. 8C/409/97), v ktorých tiež uviedla, že sporné

nehnuteľnosti darované jej matke „neboli majetkovoprávne usporiadané z dôvodu, že manželom L. O. a U. O., rod. M. hrozila exekúcia“. Skutočnosť, že malo dôjsť k darovaniu sporných nehnuteľností U. O., rod. M. jej dcéram U. M., rod. O. a R. V., rod. O. vo svojich výpovediach potvrdil aj L. B., manžel žalobkyne B. B., dcéry poručiťky (pojednávane 10.12.2003 sp.zn. 8C/409/97). K zmenám v skutkových tvrdeniach, že v skutočnosti poručiťka U. O., rod. M. jej darované nehnuteľnosti ďalej nedarovala, ale len odovzdala do užívania svojim dcéram a spoločne s nimi tieto nehnuteľnosti ďalej užívala, pristúpila pôvodná žalobkyňa B. B. až v priebehu konania, čo bolo vysvetlené nedorozumením v komunikácii. Takúto argumentáciu však nemožno považovať za presvedčivú, lebo bola len reakciou na dôkaznú situáciu v spore a následne aj rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý uznesením zo dňa 12.1.2009 žalobu zamietol práve z dôvodu, že úkony darovania zo strany právnej predchodkyne žalobcov prerušili beh vydržacej lehoty, preto nemohla nadobudnúť sporné nehnuteľnosti do svojho vlastníctva.

4. Odvolací súd ďalej konštatoval, že z konania vyplýva, že v rodine právnych predchodcov sporových strán neboli neobvyklé úkony prevodov nehnuteľností na účely zabezpečenia potrieb rodiny, keď sa bežne kupovali a prevádzali pozemky. Zo zápisov v PKV č. XXX a č. XXX kat. územie B. (čl. 36,37,52 sp.zn. 8C/409/97) vyplýva, že manželka U. M., V. M. svoj podiel 1/2 -ica na nehnuteľnosti nadobudla titulom kúpnej zmluvy, kúpna zmluva o prevode nehnuteľností z 18.12.1929 (čl. 56-58 sp.zn.8C/409/97) osvedčuje nadobudnutie nehnuteľností L. O. a U. rod. M. v časti parcely XXXX/XX v kat. úz. B. V okolnostiach sporu nie je bez významu charakter osobných väzieb právnych predchodcov sporových strán. Z konania vyplýva, že U. M. st. po úmrtí prvej manželky, po ktorej ostali neplnoletí U. M. a U. M. (poručiťka) vo veku nepresahujúcom tri roky, sa oženil so sestrou nebohej manželky, svojou bývalou švagrinou V., rodenou V., ktorá prevzala starostlivosť o maloleté deti nebohej sestry, U. O., rodenú M. a U. M. ml.. Z manželstva s V. M. sa U. M. st. narodila dcéra R. M., a z vyjadrení strany žalobcov v konaní vyplýva, že U. M. st. zaobstaral pre svoje deti U., U. a R. nehnuteľnosti zakúpením parcely č. XXXX/X z pozemnoknižnej vložky XXXX kat. úz. F. (vyjadrenie zástupkyne žalobkyne na pojednávaní 11.3.2004 sp.zn. 8C/409/97), že sa majetkovoprávne vyrovnal so synom U. M. ml., na ktorého previedol nehnuteľnosti s riadnym zápisom prevodu v pozemkových knihách, pričom na časti výmery pozemkov z PKV č. XXX a č. XXX kat. úz. B., ktorá zodpovedala podielu V. M., druhej manželky U. M. staršieho, pracoval aj U. M. mladší s rodinou (vyjadrenia žalobkyne B. B. zo 17.9.2003 č.l. 55 na pojednávaní 10.12.2013, výpoveď L. B. 10.12.2003, vyjadrenie žalobkyne z 2.12.2004 č.l. 177 sp.zn. 8C/409/97). Z vyjadrení sporových strán tiež vyplýva, že sporné nehnuteľnosti nemali v prírode zreteľné hranice, a na obhospodarovaní pozemkov v tesnom susedstve sa podieľali všetci členovia rodiny. V kontexte vyššie uvedeného, keď bola zjavná snaha o zachovanie rodinného majetku i zabezpečenie jej rodinných príslušníkov je ťažko uveriteľné, aby v prípade, ak U. M. st. v čase darovania mal skutočne vôľu previesť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na svoju dcéru U. O., rodenú M., tak by tak neurobil vkladu schopnými listinami, ako sa to stalo v prípade iných pozemkov, či prevodu nehnuteľnosti na jeho syna. Existenciu úkonu darovania žalobcovia odvodzujú len od užívania nehnuteľností, avšak samotné užívanie nezakladá vlastnícke právo k veci. Je zrejmé, že členovia rodiny, vrátane poručiťky U. O., rodenej M., mali vedomosť o podmienkach, za ktorých sú listiny o prevode vlastníckeho práva spôsobilé na zápis do pozemkových kníh, a z ich vyjadrení vyplýva, že k zápisu vlastníckeho práva na poručiťku nedošlo z dôvodu, že majetok mohol byť ohrozený exekúciou, teda z obavy o stratu rodinného majetku. Javí sa preto ako logický záver, že v skutočnosti k prevodu nehnuteľnosti nedošlo a sporné nehnuteľnosti boli dané U. O., rodenej M. a jej rodine len do užívania pre potreby členov jej domácnosti, nie však so zámerom prevodu vlastníckeho práva. Fakt, že U. M. st. sa nedomáhal súdnou cestou vydania nehnuteľností, či ich vypratania, tento záver nespochybňuje, lebo je zrejmé, že mal záujem postarať sa o jednotlivých členov rodiny a umožniť im zabezpečenie obživy z rodinných majetkov. To však nevyhnutne nepredpokladalo prevod vlastníckych práv, pretože členovia rodiny mali možnosť obhospodarovania pozemkov. V okolnostiach sporu tak aj vyjadrenia žalovaných U. N. a L. D., že ich stará matka U. M., rod. O. (dcéra poručiťky) nikdy netvrdila, aby ňou užívaná parcela č. XXXX/X v PKV č. XXX, ktorá je predmetom sporu, bola jej vlastníctvom potvrdzujú, že k prevodu vlastníckeho práva na poručiťku nedošlo, preto ani ona nemohla previesť vlastnícke právo na svoje dcéry. Ak by aj reálne došlo k uzavretiu ústnej darovacej zmluvy medzi U. M. st. a poručiťkou, tak žalobcovia nepreukázali, že by bola poručiťka v dobrej viere, že jej nehnuteľnosti patria, pretože sami poukázali na okolnosti, ktoré takú dobromyseľnosť vylučujú (k majetkovoprávnemu usporiadaniu

nedošlo, lebo hrozila exekúcia), a neunesli dôkazné bremeno ani o pokojnej a nerušenej držbe nehnuteľnosti po stanovenú dobu. V prípade nehnuteľností získaných darom v roku 1918, by vydržacia lehota uplynula v roku 1950 a u nehnuteľností získaných darom v roku 1929, by uplynula dňom 1.1.1961. Otec poručiťky U. M. st. zomrel 01.02.1951. Žalobcovia uvádzali, že U. O., rod. M., darom získané nehnuteľnosti ďalej darovala v roku 1939 dcére U. a v roku 1945 dcére R.. Ak sa právna predchodkyňa žalobcov mala dôvod domnievať, že jej patrí vlastnícke právo k pozemkom, mohli byť tieto predmetom prevodu darovacej zmluvy, avšak vydržacia lehota by sa zmenou vlastníckeho práva v prípade právnej predchodkyne U. O., rodenej M. prerušila, a vlastnícke právo by už nemohla nadobudnúť ona, ale iba jej právni nástupcovia, ak by užívali nehnuteľnosti ako svoje vlastné, v dobrej viere, po stanovenú dobu. Zmenu skutkových tvrdení žalobcov, že v skutočnosti tieto nehnuteľnosti poručiťka dcéram nedarovala, ale len dala do užívania, nemožno hodnotiť inak, len ako účelovú procesnú obranu po zistení, že dôkazná situácia v konaní vyznieva v ich neprospech. Pokiaľ aj žalobcovia odôvodňovali zmenu svojho postoja „nedorozumeniami“ v komunikácii a súčasne, že právna predchodkyňa nemohla darovať sporné nehnuteľnosti, lebo nebola ich vlastníčkou, preto ich mohla dať len do užívania svojim dcéram, týmito svojimi vyjadreniami žalobcovia podľa názoru odvolacieho súdu sami implikujú, že subjektívny stav vedomia ich právnej predchodkyne U. O., rodenej M. nespočíval v presvedčení, že je vlastníčkou nehnuteľnosti. Chýbal tak základný predpoklad pre nadobudnutie vlastníctva vydržaním, či už podľa uhorského obyčajového práva alebo zák.č. 141/1950 Sb.. Skutočnosťou vyvracajúcou existenciu dobromyseľnosti poručiťky je aj dedičské konanie po jej otcovi U. M. D70/51, v ktorom poručiťka získala celkom nepochybnú vedomosť, že nie je vlastníčkou sporných nehnuteľností a súčasne súhlasila s ich prenechaním V. M., rodenej V.. V tomto kontexte sa nejaví ako významné, z akých dôvodov v dedičskom konaní netvrdila existenciu svojich vlastníckych práv. Na základe rozhodnutia o dedičstve č.d.Y z 11.05.1951 získala informáciu o neexistencii jej vlastníctva k pozemkom. Ak žalobcovia tvrdili, že poručiťka nič nenamietala z dôvodov zákazu drobenia pozemkov podľa zákona č. 139/47 Zb. a ich združstevňovaniu, správne sú námietky žalovaných, že výmera nehnuteľností ku ktorým vlastnícke právo tvrdila presahoval minimálnu výmeru pozemkov 0,5 ha a súčasne platí, že tvrdením a preukázaním svojho vlastníckeho práva, by sa V. O., rodená M., vyhla prejednávaniu pozemkov v dedičskom konaní, aj uplatňovaniu zákona o zákaze drobenia týchto pozemkov. V súvislosti s dedičským konaním nadobudla nepochybne U. O. rod. M. vedomosť, že nie je, ani sa nestala vlastníčkou sporných nehnuteľností, teda preukázateľne u nej absentovala existencia takých okolností, ktoré by zakladali dobromyseľnosť o jej vlastníckom práve, čo vylučovalo nadobudnutie vlastníctva k nehnuteľnostiam vydržaním.

5. Odvolací súd dospel k záveru, že užívanie sporných nehnuteľností poručiťkou spoločne s dcérami je len dôkazom o tom, že rodinní príslušníci obrábali pôdu po vzájomnej dohode bez ohľadu na vlastnícke pomery. Tak ako nevlastná matka poručiťky V. M. umožnila užívať vlastnícky jej patriace pozemky U. O. a U. M. ml., a ako U. O., rodená M. pozemky v jej domnelom vlastníctve mala dať do údajného užívania svojim dcéram, tak je dôvodné usudzovať, že U. M. st. dal do užívania sporné nehnuteľnosti poručiťke - svojej dcére, bez zámeru zmeny vlastníctva, čo podporuje existencia obavy z ohrozenia majetku exekúciou. Z konania vyplýva, že rodina právnych predchodcov sporových strán si vzájomne vypomáhala a v čase užívania nevznikali spory o obhospodarovanie nehnuteľností. Samotné užívanie nehnuteľnosti však neznamená založenie vlastníckych vzťahov k nej. Odvolací súd na základe dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie a po jeho zopakovaní dospel k záveru, že právna predchodkyňa žalobcov U. O., rodená M., sa nestala dobromyseľnou držiteľkou predmetných pozemkov na základe darovania, ani na základe iného titulu, a pokiaľ by jej svedčil domnelý vlastnícky titul - ústna darovacia zmluva, nesplnila ďalšie z podmienok vydržania, ktorou bola dobromyseľnosť držby a uplynutie stanovenej vydržacej lehoty vo vzťahu k sporným nehnuteľnostiam. Skutočnosti uvádzané samotnými žalobcami, pre ktoré nemohlo dôjsť k prevodu nehnuteľnosti zápisom v pozemkových knihách (hroziaca exekúcia), zmena vo vlastníckych pomeroch na sporných nehnuteľnostiach (tvrdené ďalšie darovanie, rozhodnutie o dedičskom práve), vylučujú dobromyseľnosť právnej predchodkyne pri vstupe do držby, ako aj v priebehu plynutia času vyžadovaného pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním.

6. Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia 1) - 8) v zastúpení advokátom včas dovolanie z dôvodu

podľa § 420, písm. f) CSP s tým, že súd nesprávnym procesným postupom mu Žalobcovia v dovolaní podľa tohto dovolacieho dôvodu § 420 ods. 1 písm. f) CSP namietali porušenie procesného práva žalovaného na zákaz svojvoľného postupu súdu ako aj neodôvodnenosť rozhodnutia najmä s poukazom na rozdielne posúdenie skutočností oproti prvostupňovému súdu.

7. Na základe predchádzajúceho dovolania zo strany žalobcov Najvyšší súd SR uznesením sp. zn. 1Cdo/199/2009 z 20. decembra 2011 zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu z dôvodu, že odvolací súd sa pri zmene rozhodnutia nevysporiadal s výpoveďami svedkov, všetkými podmienkami vydržania a ani neuviedol zákonné ustanovenia, o ktoré oprel svoj záver. Následne Krajský súd v Košiciach, po doručení uznesenia Najvyššieho súdu, svojím uznesením sp. zn. 9Co/74/2012 z 28. februára 2013 zrušil rozhodnutie prvostupňového súdu a uložil mu v ďalšom konaní preskúmať podmienky vydržania - najmä či došlo k prerušeniu držby ďalším darovaním nehnuteľností, dobrej viery poručiteľky, dohody dedičov v rámci prejednávania dedičstva po otcovi poručiteľky, určenie začiatku a konca plynutia vydržacej doby. Na základe toho prvostupňový súd znova vec právne posúdil, prehodnotil skutkový a právny stav aj vzhľadom na početné podania žalobcov a pojednávania, zopakoval dokazovanie a vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 15C/104/2013 zo dňa 11. septembra 2019 opäť tak, že žalobe vyhovel. Odovzdanie nehnuteľností počas plynutia vydržacej doby dcéram poručiteľky, ktoré ich užívali naďalej s poručiteľkou, posúdil prvostupňový súd ako odovzdanie do užívania a nie darovanie, a rovnako detailne zdôvodnil prvostupňový súd aj splnenie ostatných predpokladov vydržania. Odvolací súd v rozsudku napadnutým týmto dovolaním následne znova zmenil rozhodnutie prvostupňového súdu. Zmenu učinil z dôvodu rozdielného posúdenia skutkových a právnych okolností zistených prvostupňovým súdom, pričom odvolací súd aplikoval z dvoch možných výkladov (hodnotení dôkazov) okolností taký výklad, ktorý mu vyhovoval pre zamietnutie žaloby vo veci samej. Odvolací súd posúdil odovzdanie nehnuteľností dcéram do užívania ako dar, čím došlo k prerušeniu vydržacej lehoty, a rovnako aj z ostatných okolností dovodil neexistenciu dobromyseľnosti poručiteľky. Odvolací súd pritom vôbec neuviedol, v čom pochybil prvostupňový súd resp. v čom je jeho posúdenie skutkových a právnych okolností nesprávne, pričom aplikoval jednostranný pohľad na prejednávajúcu záležitosť.

8. Naplnenie intenzity porušenia práva žalobcov na spravodlivý proces bola daná tým, že odvolací súd aj napriek tomu, že prvostupňový súd vykonal všetko čo mu odvolací súd uložil, posúdil skutkové okolnosti úplne rozdielne, pričom účelovo aplikoval jednostranný výklad hodnotenia dôkazov prospešný pre žalovaných. Svoje závery zároveň oprel o skutočnosti, ktoré sú vytrhnuté z kontextu resp. nesúvisia s prejednávanou vecou v danej súvislosti. Takto je rozhodnutie odvolacieho súdu založené na svojvôli súdu. Súčasne nie je zdôvodnené to, prečo odvolací súd rovnaký dôkaz vyhodnotil úplne opačne ako prvostupňový súd, teda absentujú jasné a zrozumiteľné odpovede na skutkovo a právne relevantné otázky. Rozsudok odvolacieho súdu tak má znaky arbitrárnosti a svojvôle, pričom táto vada je v napádanom rozsudku tak intenzívna, že ňou bolo porušené právo žalobcov na spravodlivý proces.

9. K posúdeniu podmienok vydržania súd uviedol, že podmienky vydržania podľa uhorského obyčajového práva, v zásade prevzaté aj stredným Občianskym zákonníkom, boli: a) statočná (pokojná) držba b) dobromyseľnosť c) uplynutie 32 ročnej vydržacej lehoty.

10. Odvolací súd zhodne s prvostupňovým súdom mal za preukázané, že sporné nehnuteľnosti užívala U. O. so svojou rodinou (bod 26 napádaného rozsudku). Názor odvolacieho a prvostupňového súdu sa odlišoval iba v otázke dvoch predpokladov vydržania, a to dobromyseľnosti a uplynutia vydržacej doby. Odvolací súd ešte vo svojom uznesení z roku 2013, ktorým uložil prvostupňovému súdu ďalší postup vo veci samej, uviedol, že otázku dobromyseľnosti je potrebné skúmať z hľadiska objektívnych okolností, z ktorých sa existencia dobromyseľnosti má dovodiť. V napádanom rozsudku odvolacieho súdu tento považoval za takéto objektívne okolnosti nepreukazujúce dobromyseľnosť tieto: hrozbu exekúcie (bod 25), tradícia písomných zmlúv pri nadobúdaní majetkov v rodine (bod 26), rozhodnutie o dedičstve po otcovi poručiteľky, v ktorom poručiteľka nenamietala svoje vlastnícke právo a vylúčenie vecí z dedičstva (bod 26 rozsudku).

11. To, že poručiteľke a jej manželovi hrozila exekúcia, vyhodnotil odvolací súd tak, že otec poručiteľky

z dôvodu hrozby exekúcie nedaroval poručiťke sporné nehnuteľnosti, ale jej ich iba dal do užívania, aby zabezpečila svoju rodinu počas hrozby exekúcie. Uvedené vyhodnotenie skutkového tvrdenia je podľa žalobcov 1) - 8) nesprávne. Práve hrozba exekúcie, a aj následná exekúcia totiž jasne zdôvodňuje to, prečo sa darovanie uskutočnilo ústnou zmluvou, a nie formou zápisu do pozemkovej knihy. Vďaka ústnemu darovaniu totiž k nadobudnutiu vlastníckeho práva dochádza až uplynutím vydržacej doby, a exekútor nemôže uspokojiť svoj nárok z majetku, ktorý poručiťka ešte nevlastní.

12. Žalobcovia 1) - 8) poukazovali na to, že na hrozbu exekúcie na majetok sa dá nazerať dvoma spôsobmi - buď hrozba exekúcie na majetok znamená, že nehnuteľnosť sa iba odovzdá do užívania poručiťke (neexistencia úmyslu darovať), alebo že majetok otec poručiťke daroval avšak nevysporiadal darovanie vkladuschopnými listinami a ich zápisom z dôvodu, aby v prípade exekúcie poručiťka neprišla aj o darovaný (predtým rodinný) majetok.

13. Odvolací súd podľa žalobcov 1) - 8) nesprávne prijal záver o neexistencii darovacieho úmyslu z dôvodu hrozby exekúcie, t.j. priklonil sa k prvej možnosti. Vôbec pritom nevysvetlil, prečo sa mu javí druhá možnosť ako menej pravdepodobná. Odvolací súd zároveň učinil tento odlišný záver na základe tvrdení tých istých svedkov ako prvostupňový súd, ktorých výpovede však mal odvolací súd k dispozícii iba zo zápisníc z pojednávania. Na strane druhej, prvostupňový súd vypočul svedkov (a účastníkov) priamo, bezprostredne, a preto aj posúdil vierohodnosť ich svedeckých výpovedí v ucelenom kontexte tak, že úkon otca poručiťky považoval za darovanie, a to aj v nadväznosti na nerušené užívanie sporných pozemkov poručiťkou a jej rodinou po celú vydržaciu dobu. Žalobcovia 1) - 8) majú za to, že pokiaľ na totožnú skutkovú okolnosť je možné prihliadať dvojakým spôsobom (t.j. hrozba exekúcie môže vyvracať ale i potvrdzovať úmysel darcu), odvolací súd by mal rešpektovať skutkové a právne závery prvostupňového súdu, ktorý je súdom bezprostrednejším a priamejším pri realizácii dokazovania. O to viac, ak prvostupňový súd vo svojom rozhodnutí postupoval podľa pokynov odvolacieho súdu a vec podľa nich znova posúdil. Odvolací súd nikde v napádanom rozsudku neuviedol, že prvostupňový súd nerešpektoval jeho pokyny a vec znova podľa nich neposúdil, čím by bolo potrebné rozhodnutie súdu prvého stupňa zmeniť. Je preto možné prijať záver, že súd prvého stupňa vykonal všetko, čo mu odvolací súd uložil vykonať, avšak svojím rozhodnutím neprijal totožné závery ako odvolací súd.

14. Ďalej žalobcovia 1) a 8) namietali, že v bode 26 napadnutého rozsudku neexistenciu úmyslu darcu (dobromyseľnosti) dôvodil odvolací súd aj tým, že v rodine existovala história nadobúdania nehnuteľností na základe písomných zmlúv (vrátane nadobúdania nehnuteľností aj zo strany poručiťky), a teda v prípade sporných nehnuteľností - ak tieto boli prevedené bez písomných zmlúv - nemohlo ísť o darovanie, ale iba o danie do užívania bez úmyslu prevodu vlastníckeho práva (bod 25 napadnutého rozsudku). Rovnako ako v predchádzajúcom bode, aj v tomto prípade ide o skutočnosť, ktorú je možné posúdiť z dvoch rôznych uhlov pohľadu. Buď neexistencia písomnej a nezavkladovanej zmluvy preukazuje, že nešlo o darovanie nehnuteľností pretože darovanie by malo nastať iba perfektným právnym úkonom, alebo neexistencia a nezavkladovanie zmeny vlastníckeho práva skutočne len dokazuje to, že k formálnemu prevodu vlastníckeho práva v tomto prípade nedošlo písomnou formou z dôvodu obavy budúcej straty majetku získaného darovaním v exekúcii (ale úmysel darovať ostal zachovaný). Odvolací súd mohol aj v tomto prípade uplatniť druhú z dvoch možností hodnotenia tejto skutočnosti - a to tú, ktorá je v súlade s rozhodnutím prvostupňového súdu, t.j. k písomnému prevodu nehnuteľností nedošlo z dôvodu hrozby exekúcie pre poručiťku.

15. Vo vzťahu k dedičskému konaniu a jeho vplyvu na posúdenie добромyseľnosti na strane poručiťky žalobcovia uvádzajú, že poručiťka nenamietala formálne nadobudnutie dedičstva po svojom otcovi právnou predchodkyňou žalovaných z dôvodu združstevňovania pozemkov spojených so založením družstva v obci Haniska začiatkom 50-tych rokov 20. storočia, ako aj z dôvodu, že podľa poučenia notára nemohlo dôjsť k deleniu dedičstva kvôli zákonnému zákazu delenia podielov poľnohospodárskej pôdy. Odvolací súd vôbec nezohľadnil fakt, že prejednaním dedičstva nedošlo k faktickej zmene držby predmetných nehnuteľností, pretože tieto naďalej obhospodarovala poručiťka so svojou rodinou. Preto je logický záver prvostupňového súdu, že prejednanie dedičstva bolo iba formálnym aktom bez reálneho

vplyvu na užívanie a vydržanie nehnuteľností (bod 39 rozsudku prvostupňového súdu). Na strane druhej odvolací súd zhodnotil výsledky dedičského konania tak, že prinajmenšom na základe dedičského rozhodnutia mohla poručiťka nadobudnúť vedomosť o tom, že nehnuteľnosti jej nepatria a zároveň, keďže ich vydržanie v dedičskom konaní nenamietala, to malo podľa odvolacieho súdu preukazovať neexistenciu darovacieho úmyslu jej otca pri prevode sporných pozemkov a dobromyseľnosti poručiťky pri ich držbe.

16. K uplynutiu vydržacej lehoty (bez prerušenia držby), odvolací súd posúdil tvrdenia žalobcov ohľadne toho, že sporné pozemky dala poručiťka ďalej do užívania svojim deťom počas plynutia vydržacej doby ako darovanie. Týmto malo dôjsť k prerušeniu plynutia vydržacej doby na strane poručiťky a nemožnosti nadobudnutia vlastníckeho práva na jej strane (bod 25 napádaného rozsudku). Odvolací súd tak vychádzal z gramatického výkladu svedeckých výpovedí, pričom upresnenie výpovedí zo dňa 07.02.2005 (doručené súdu 08.03.2005) odvolací súd považoval za účelovú obranu žalobcov vo vzťahu k dôkaznej núdzi ako aj rozhodnutiu odvolacieho súdu z januára 2009. Ide o dôvodenie priečiace sa pravidlám logického uvažovania. Žalobcovia totiž upresnili svoje výpovede z dôvodu nedorozumenia so svojou právnou zástupkyňou v tom smere, že poručiťka nedarovala sporné pozemky svojim dcéram, ale im ich iba dala do užívania s tým, že sporné pozemky dcéry užívali spolu s poručiťkou až do ich vnesenia do družstva (písomné vyjadrenie žalobkyne H. Hudákovej zo dňa 07.02.2005, výpovede bezprostredných susedov Oravcových). K upresneniu zo dňa 07.02.2005 však došlo omnoho skôr než mohla nastať akákoľvek procesná dôkazná núdza - v čase upresnenia totiž neexistovalo ani len prvé prvostupňové rozhodnutie (prijaté 20.04.2005), a už vôbec nie prvé druhostupňové rozhodnutie (prijaté 12.01.2009), v ktorom odvolací súd po prvýkrát spochybnil úkony poručiťky a označil ich za darovanie a teda prerušenie vydržacej doby. Žalobcovia 1) a 8) majú za to, že konaním odvolacieho súdu došlo k svojvôli súdu pri hodnotení dôkazov, a rovnako aj neodôvodnenosti pre spor podstatných okolností, čo malo za následok hrubý a porušujúci zásah do práva na spravodlivý proces žalobcov.

17. V závere dovolania uviedli, že ako žalobcovia vedú tento súdny spor už od roku 1995 resp. 1997. Opakovane nastali situácie, kedy žalobcovia predloženými dôkazmi, svedeckými výpoveďami a triezvym pohľadom na skutočné usporiadanie majetkov v rodine presvedčili prvostupňový súd o dôvodnosti žaloby, avšak odvolací súd vždy hľadal a nachádzal účelové argumenty v neprospech žalobcov. Z dôkazov predložených žalovanými i žalobcami je zrejmé, že poručiťka za svojho života viackrát nakupovala poľnohospodárske pozemky (kúpnymi zmluvami). Nákup poľnohospodárskych pozemkov ani v danom čase nebol lacnou záležitosťou, a preto si poručiťka so svojím manželom na tieto nákupy museli vziať úver. Pri nesplácaní úveru zasa hrozil výkon exekúcie, a to aj prípadným predajom nehnuteľností. Aby poručiťka neprišla pri výkone exekúcie o pozemky darované ako veno od svojho otca, k darovaniu sporných pozemkov došlo iba ústnou zmluvou s tým, že uplynutím vydržacej doby dôjde k nadobudnutiu vlastníckeho práva, pričom do tohto času k týmto nehnuteľnostiam nemohlo byť zriadené záložné právo ani nemohli byť scudzené pri výkone exekúcie. Do uplynutia vydržacej doby si pritom poručiťka s manželom mali splatiť dlhy a následne tak bez hrozby straty rodinného majetku nadobudnúť vydržaním aj sporné nehnuteľnosti darované poručiťke ako veno. Hrozbu exekúcie ako objektívnu okolnosť preukazujúcu existenciu dobromyseľnosti pri vstupe do držby poručiťky prvostupňový súd a ani odvolací súd nikdy detailne neskúmal. Táto skutočnosť sa nespomína ani v prvom či druhom rozhodnutí prvostupňového súdu, a ani v predchádzajúcich dvoch rozhodnutiach odvolacieho súdu. Prvýkrát v konaní zohľadňoval a posudzoval hrozbu exekúcie ako objektivizovaný prejav dobromyseľnosti odvolací súd až v dovolaní napádanom rozhodnutí. Z tohto dôvodu, keďže sa dokazovanie týmto smerom nevykonávalo a prekvapivo sa k tejto skutočnosti vrátil až odvolací súd v napádanom rozsudku, žalobcovia nemali možnosť skôr doložiť súdu listinné dokumenty preukazujúce reálnu exekúciu na poručiťku a jej manžela. Preto ich prikladajú v prílohe tohto dovolania. Navrhovali, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

18. Žalovaná 3) zastúpená advokátkou vo vyjadrení zo dňa 07.01.2022 k dovolaniu žalobcov 1) - 8) navrhovala, aby najvyšší súd dovolanie ako bezdôvodné zamietol. Podľa § 420 ods. 1 písm. f/ CSP do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho navrhovanými názormi, právo účastníka konania, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, ani

právo účastníka konania sa k spôsobu hodnotenia dôkazov vyjadrovať. V uznesení NS SR č. 2Cdo/99/2019, Najvyšší súd SR konštatoval, že procesnou vadou konania v zmysle 420 ods. 1 písm.f/ CSP nie je to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv odvolateľ'a. Z uvedeného dôvodu nemôže byť preto rozhodnutie súdu arbitrárne a nemôže vychádzať ani z priania dovolateľ'ov, ako to dovolatelia preukazovali v tomto dovolaní.

19. Odvolací súd svojim uznesením č. 9Co/74/2012 zo dňa 28.2.2013 podľa 221 ods. 1 OSP rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a podľa § 221 ods. 2 OSP mu vec vrátil na ďalšie konanie, v ktorom vyslovil právny názor, že v novom konaní bude potrebné predovšetkým vyporiadať sa s otázkou žalobného petitu, posúdiť všetky predpoklady vydržania sporných nehnuteľností zo strany právnej predchodkyne žalobcov - U., a to okrem posúdenia otázky dobrej X. U. O., že jej predmetné nehnuteľnosti patrili, čo treba hodnotiť nielen zo subjektívneho hľadiska držiteľ'a, ale aj z hľadiska všetkých skutkových okolností tohto prípadu vo vzájomnej súvislosti, teda napr. aj dohody dedičov o prenechaní dedičstva po U. M. V. M., keď z obsahu dedičského spisu Okresného súdu v Košiciach sp.zn. D 70/1951 nevyplýva, že by U. O. bola namietala, že predmetné nehnuteľnosti jej otec U. M. už v čase jeho smrti nevlastnil, lebo jej ich daroval, a teda nemajú byť zahrnuté do dedičstva po ňom, predovšetkým otázkou plynutia vydržacej lehoty, teda jej začiatkom a koncom. Z tohto dôvodu boli, súdom prvého stupňa, nariadené pojednávania, na ktorých žalobcovia žiadne nové skutočnosti nepreukázali, upravili len tvrdenie žalobcov o užívaní nehnuteľností a nepreukázali ani tú skutočnosť, prečo v dedičskom konaní po M.M. U. O. nič nenamietala a prečo si nežiadala ani majetkové vysporiadanie. Na základe hypotéz vyslovených žalobcami však prvostupňový súd opäť rozhodol a žalobnému návrhu vyhovel. Na základe odvolania žalovaných tento rozsudok Okresného súdu Košice - okolie bol rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. 2Co/69/2020 zo dňa 26.8.2021 zmenený tak, že žalobu žalobcov zamietol. V tomto konaní odvolací súd po opätovnom nariadení pojednávania vyniesol rozsudok, ktorým zmenil prvostupňové rozhodnutie, lebo vyhodnotil skutkový stav vo vzájomnej súvislosti jednotlivých dôkazov tak, ako tento vzišiel nielen z dokazovania vykonaného v priebehu konania, ale i nepredloženia.

20. Žalovaná 3) uviedla, že žalobcami 1) - 8) nebolo preukázané to, že by v tomto konaní boli porušené im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Naopak v priebehu celého konania boli vždy zo strany súdu vyzývaní k predloženiu dôkazov preukazujúcich odôvodnenosť nimi uplatňovaného nároku, dokonca k predloženiu dôkazov podľa vysloveného právneho názoru odvolacieho súdu.

21. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dovolanie odmietol podľa § 447, písm. f) CSP, pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

22. Podľa § 420, písm. f) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok („CSP“) dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených práv spojených s uplatnením súdnej ochrany konkrétneho a materiálne existujúceho práva. Tvrdenia o prekvapivom posúdení zisteného skutkového stavu odvolacím súdom, v zásade nemožno právne kvalifikovať ako dovolací dôvod podľa 420 písm. f)

CSP, pokiaľ nedosahujú intenzitu nepreskúmateľnosti, t.j. takú vadu, ktorá neumožňuje dovolaciemu súdu pochopiť spôsob, akým dospel odvolací súd k svojmu záveru v napadnutom rozhodnutí, keď zmenil rozsudok súdu prvej inštancie.

24. Preskúmaním veci dovolací súd zistil, že napadnuté rozhodnutie je riadne odôvodnené. Žalobcovia 1) a 2) v dovolaní uviedli, že „Práve hrozba exekúcie, a aj následná exekúcia totiž jasne zdôvodňuje to, prečo sa darovanie uskutočnilo ústnou zmluvou, a nie formou zápisu do pozemkovej knihy. Vďaka ústnemu darovaniu totiž k nadobudnutiu vlastníckeho práva dochádza až uplynutím vydržacej doby, a exekútor nemôže uspokojiť svoj nárok z majetku, ktorý poručiťka ešte nevlastní“. Akceptácia uvedenej argumentácie žalobcov 1) - 8) by znamenala, že darovanie nehnuteľností sa uskutočnilo zámerne neplatne ústnou zmluvou, aby k prevodu vlastníckeho práva došlo až uplynutím vydržacej lehoty. Zámerné uzatvorenie neplatného právneho úkonu nemôže požívať právnu ochranu ani pre účely vydržania. Tento nedostatok zásadným spôsobom ovplyvňuje dobromyseľnosť nadobúdateľov na základe tohto tvrdeného titulu. Ďalšou významnou okolnosťou v danom prípade bolo, že predmetné nehnuteľnosti boli zahrnuté do dedičstva, keď z obsahu dedičského spisu Okresného súdu v Košiciach sp.zn. D 70/1951 nevyplýva, že by U. O. bola namietala, že predmetné nehnuteľnosti jej otec U. M. už v čase jeho smrti nevlastnil, lebo jej ich daroval, a teda nemajú byť zahrnuté do dedičstva po ňom, predovšetkým otázkou plynutia vydržacej lehoty, teda jej začiatkom a koncom. Tieto okolnosti považuje dovolací súd za správne vyhodnotené odvolacím súdom. Dovolací súd nezistil porušenie ust. § 420, písm.f) CSP.

25. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.